పొలంబేరం

నలగామరాజు పాలెం దగ్గర వేణుగోపాలస్వామి ఆలయానికి చెందిన భూములు చౌకగా అమ్మేస్తున్నారని వెంకటేశ్వరరావు చెప్పిన తరువాత నాకు బహు ఆరాటం కలిగింది, ఎట్లాగైనా పది ఎకరాల భూమి సంపాదిద్దామని.

ఇన్నాళ్ళు ఉద్యోగం చేసినా ఒక సెంటు భూమి అయినా సంపాదించలేక పోయినాను. "మీకేమైనా భూవసతి ఉందా ?" అని ఎవరైనా అడిగితే ఏమీ లేదని చెప్పటం చాలా సిగ్గుగా ఉంది.

ఆ భూములు ఏమంత సారవంతమైనవి కావనీ, పనికొచ్చే భూములు కావనీ కొంతమంది చెప్పారు. కాని ఏదో రకం పొలం అంటూ ఉంటే అదీ ఒక గౌరవమేనని తోచింది. పది ఎకరాల భూస్థితి ఉంది అని చెప్పుకోవచ్చు ! ఏమీ పండకపోతే, ఈ సంవత్సరం పొలాలమీద దమ్మిడీ ఆదాయం రాలేదని చెప్పుకొన్నా అదీ ఒక తమాషాగానే ఉంటుంది నిజానికి.

అదీకాక ప్రస్తుతం పండక పోయినా, ఇంకా ముందు ముందు పొలాన్ని బలం చేస్తే అదే పండుతుంది.

ఎందుకైనా మంచిది. ముందు ఆ భూమే బంగారం పండుతుందేమో ఎవరు చెప్పగలరు ? కొని పడేసి ఉంచితే మంచిది. ఇల్లాగ అనేక విధాలుగా ఆలోచించాను.

ఈ సంగతి కృష్ణారావుగారికి కూడా చెప్పాను. ఆయన సలహా అడిగాను. ఆయన తప్పకుండా కొనమని సలహా ఇయ్యటమే కాకుండా తానుకూడా పది ఎకరాలు కొనుక్కుంటా నన్నాడు.

అసలు ఈ విషయంలో మమ్ములను ప్రోత్సాహ పెట్టింది వీరయ్యగారు. ఆయన డబ్బుగలవాడు. పెద్ద ఎత్తులో ఓ యాభై ఎకరాలు ఏక ఖండంగా కొని మామిడి తోట వేయించాలని ప్లానులు వేస్తున్నాడు.

మేము ముగ్గురం కలిసి మాట్లాడుకొన్నాము. మరునాడు బయలుదేరి వెళ్ళి భూములు చూడటానికి నిశ్చయించాము.

కృష్ణారావుగారూ నేనూ కలిసి రహస్యంగా ఒకటి అనుకొన్నాము.

"వీరయ్యగారు యాభై ఎకరాలు కొని అక్కడే బంగాళా కట్టించి, అందులో ఉండి తోటలు వేయిస్తాడు. మనపొలాల్లో కూడా తోటలు వేయిద్దాం. ఎట్లాగూ ఆయన భూములమీద ఉంటాడు కాబట్టి మనపనికూడా చూసిపెడతాడు" అన్నాను నేను.

"ఆమాట మీరు తెలివి తక్కువగా ఇప్పుడే అనబోకండి. భూములుకొనటం పూర్తిఅయినతరువాత మెల్లగా పని కూడా ఆయనకే అంటగడదాం." అన్నాడు కృష్ణారావుగారు.

ఆమాటా నిజమే! మా పనులుకూడా ఆయనే చూడవలసి ఉంటుందని ముందుగా చెపితే ఈ గొడవఅంతా ఎవరు పడతారని ఆయన మొదట్లోనే తప్పుకొంటాడేమో!

కృష్ణారావుగారు తెలివైనసంగతే చెప్పా డనిపించింది!

ఇంకో విషయంకూడా ఉన్నది!

కృష్ణారావుగారి దగ్గర గానీ, నాదగ్గర గాని డబ్బు ఏమీ లేదు. ఈ భూములు కొంటానికి ఎంత లేదన్నా చెరొక వంద కావాలె. "డబ్బు చేతిలో లేకుండా భూములు బేరం చేయటం ఏమిటి?" అని మేము అనుకోకపోలేదు. అనుకొన్నాము గాని, డబ్బు ఎట్లాగో పుట్టిద్దా మనుకొన్నాము.

డబ్బు పుట్టిద్దాము అన్నమాట మాత్రము ఇద్దరమూ కలిసి అనుకొన్నాము ఎట్లాగు పుట్టించాలె అన్న విషయము మాత్రం ఎవరికి వారే, విడిగా, స్వతంత్రంగా ఆలోచించుకొన్నాము. డబ్బు పుట్టించే విషయంలో మాకు ప్రత్యేకమైన నేర్పు ఉంది.

మరునాడు బయలుదేరాము. "నగచ్ఛేత్ బ్రాహ్మణ త్రయం," అన్నారు కాబట్టి ముందు వీరయ్యగారూ నేనూ స్టేషనుకు వెళ్ళాము. కృష్ణారావుగారు వెనుకనుంచి వచ్చి కలుసుకొన్నారు.

ముగ్గురం సలగామ రాజుపాలెం వెళ్ళి వెంకటేశ్వర రావును కలుసుకొని పొలాలు చూడటానికి వెళ్ళాము. మాతో అప్పలాచారి, బాపనయ్యగారూ కూడా వచ్చారు. వారిద్దరూ దేవాలయానికి సంబంధించిన ఉద్యోగస్తులు.

బాపనయ్య పొట్టిగా ఎఱ్ఱగా ఉంటాడు. చదువు కొన్నవాడు కాదు. ఏదో కొద్ది చదువు చదివాడు. విద్యావంతులను చూస్తే అతనికి ఎంతో గౌరవము. వినయ విధేయతలతో మాట్లాడుతాడు.

అప్పలాచారి పొడుగ్గా, నల్లగా ఉంటాడు. లోతుకు పోయిన కళ్ళు. అతనూ అట్టే చదువుకొన్నవాడు కాదు కాని వ్యవహారాలూ, రాజకీయాలూ, బాగా తెలిసిన మనిషి. అతడు పదిహేను రూపాయల జీతంమీద చాలా గొప్పగా బ్రతుకుతున్నాడు. డబ్బుగలవాళ్ళు అంటే అతనికి గౌరవం. తాను బీదవాడైనా బీదవాళ్ళను చూస్తే అతనికి అసహ్యం.

మేము కొనదల్చుకొన్న పొలాలు ఊరికి నాలుగు మైళ్ళదూరంలో ఉన్నవి. నడిచే వెళ్ళాము. అంతా అడవి. అక్కడక్కడ కొన్ని పొలాలలో వేరుసెనగ వేశారు.

రెండు గంటలు నడిచిన తరువాత మేము చేరవలసిన ప్రదేశం చేరాము. అంతా చిట్టడవి!

ఆ అడవి కొట్టించి మేము ఆ భూములు సాగుచేయించాలె! ఇల్లాంటి పని మనమేమి చేయగలము అని భయం వేసింది.

చాలాదూరం నడిచిన తరువాత బాపనయ్యగారు నిలబడి, "ఇవేనండి భూములు!" అన్నారు.

మేమంతా ఆగి చుట్టూ చూశాము. ఎక్కడా నరసంచారంలేదు. ఏవో విచిత్రమైన పక్షికూతలు వినిపించినవి.

దగ్గరలోనే ఒక చిన్నకొండ ఉన్నది. దానిచుట్టూ భూమి కాస్త పల్లంగా ఉంది. అక్కడో చెరువుకూడా ఉన్నది.

అప్పుడు నేను అనుకొన్నాను, "ఆ చెరువు చుట్టూ ఉన్న పల్లపుభూమి కొంటే బాగుండును" అని! ఎందుకంటే, నేను వేరే బావి తవ్వించవలసిన అగత్యం ఉండదు. ఆ చెరువు కాస్త బాగుచేయిస్తే, నీళ్ళు బాగానిలుస్తవి. ఆ నీళ్ళతో ఒక మంచి మామిడితోట వేయించవచ్చు.

ఈ ఆలోచన మనస్సుకు తోచటంతోనే నా రక్తం పొంగింది. ఒళ్ళు ఝల్లుమంది. చక్కిలిగింత పెట్టినట్లు అయింది. ఆ జలాశయానికి చుట్టూఉన్న భూమిలో పది ఎకరాలచుట్టూ గిరి గీయించి అది నేను తీసుకుందామని అనుకొన్నాను.

అయితే వీరయ్యగారు ఆ ఖండం ఖండం వంద ఎకరాలు తీసుకొంటూ నంటే ఎట్లాగూ! ఎందుకు అనడూ? అని తీసుతాడు. కాస్త కష్టం వేసింది, అట్లా అంటాడు అనుకొనే సరికి. ఇంతలోనే వీరయ్యగారు అడగనే అడిగాడు, "ఆ భూములు అమ్ముతారా?" అని అటు చూపిస్తూ!

బాపనయ్యగారు అన్నారు, "ఆ భూములు అన్నీకూడా రెండు వందల యాభై ఎకరాలు. నాగపోతరావుగారు కొని వేశారు" అని.

అయిపోయింది. ఆ ఆశకూడా పోయింది. నాగపోత రావుగారిమీద భలే కోపంవచ్చింది. మాకు లేకుండా పోవా

లనే ఆయన కొన్నాడనిపించింది. లేకపోతే ఎందుకూ ఆయన గారికి ఆ పొలాలన్నీ ? సరే ఏం జేస్తాను. ఆయన భాగ్యవంతుడు. ఏమియైనా మన రంతా కొన్నా ఊరుకోవాలిసిందే !

"అయితే ఇప్పుడు అమ్మకానికున్న భూమి లేవి ?" అని వీరయ్యగారు అడిగారు.

"గుట్టకు పడమటగానూ ఉత్తరంగానూ ఉన్న అడవి అంతా అమ్మకానికే" అన్నారు బాపనయ్యగారు.

వెంకటేశ్వరరావు ఒక ప్లాను తీసి కాయితంమీద చూపాడు, ఆ భూముల వివరం. వీరయ్యగారు ఆ ప్లాను చూస్తున్నారు.

కళ్ళతో చూడవలసిందేగాని కాయితం మీద చూచి నేను అర్థంచేసుకోలేను. నేను తెల్లపోయి ఉండటంచూచి బాపనయ్యగారు నాస్థితి గ్రహించి "మీకు అట్లాచూస్తే అర్థంగాదు. ఇల్లారండి, భూమితొక్కి నేనుచూపిస్తాను" అని నన్ను పిలిచారు. నేనూ కృష్ణారావుగారూ కలిసి వెళ్ళాము ఆయనతో.

ఒక ఫర్లాంగుదూరం తీసికెళ్ళి అక్కడ నుంచోబెట్టి, ఉత్తరం దిక్కుకు చూపిస్తూ "చూడండి, అక్కడనుంచి, ఇదంతా ఇరవై ఎకరాలభూమి," అంటూ గాలిలో చెయ్యి తిప్పాడు. "దీనికి పడమటగా ఇటువైపు ఒక యాభై ఎకరాలు ఉంది. ఈ ఇరవై ఎకరాలూ మీరు ఇద్దరూ చెరి పదీ తీసుకోండి. ఆ యాభై ఎకరాల ఖండం వీరయ్యగారు తీసుకొంటారు" అని సలహా చెప్పాడు.

నేనొక సంగతి అడిగాను. "అయితే చూడండి, ఆ కన పడే తాటిచెట్లు అన్నీ ఇటు మాకు వస్తయ్యా, అటు ఆయనకు పోతయ్యా ?"

బాపనయ్య కాస్త ఆలోచించి "అవన్నీ మీకు రావు. సగం మీకు వస్తయి సగం ఆయనకు పోతయ్యి" అన్నాడు.

ఆ తాటిచెట్లలో సగానికి సగం ఆయనకు పోతవి అంటే నాకు ఎంతో కష్టం వేసింది. అవన్నీ నాకే వస్తే బాగుండు ననుకొన్నాను. అందుకని "చూడండి బాపనయ్యగారూ" ఆ చెట్లు అన్నీ. మనకు వచ్చే పద్ధతిలో మనం గీటు గీసుకోకూడదూ?" అన్నాను.

బాపనయ్యగారు నవ్వి "అల్లాగవీలుపడదండి. దానికి ప్లానులున్నాయి" అన్నాడు.

నేను ఏమీ అనలేదు కాని "ఆ తాళ్ళు అన్నీ లేక పోతే ఆపొలం నాకు ఎందుకూ" అని మనస్సులో అనుకొన్నాను.

అదేదో అన్యాయం అనిపించింది నాకు. ఎట్లాగు అంటే నేను చెప్పలేను గాని, అసలు ఆ తాళ్లు అన్నీ నాకే రావాలిసినవి అని మాత్రం మనస్సుకు తెలిసింది.

"సగం తాళ్లూ ఆయనకు పోవలసిందేనా?" అని మళ్ళీ అడిగాను.

బాపనయ్యగారు అంతేనన్నారు. ఏం జేస్తాను ! పెద్ద మనుష్యులు అల్లాగే చెబుతూఉన్నారు. "సరే వీరయ్య

గారినే కాజేయనిచ్చ్యే ఆతాళ్లస్సి !'' అని అనుకొని ఊరు కొన్నాను.

కృష్ణారావుగారు ఇంకొక సంగతి ఆలోచిస్తున్నారు.

ఈ ఇరవై ఎకరాలూ మేము ఇద్దరం పంచుకొన్న ప్పుడు, ఈ ఉన్న యాభై తాళ్లూ తన భాగంలోకి వస్తయ్యా నా భాగంలోకి వస్తయ్యా అని !

అవి అన్నీ ఒకదగ్గరే ఉండటం మూలాన ఎవరికో ఒక్కరికే వస్తవి.

వ్యవహారం అంతా నేను నడుపుతున్నాను. సహజంగా నేను ఆభాగంతీసుకొంటాను. అప్పుడు అతనికి అన్యాయం జరిగినట్లేగా ! ఇవి అతనిఆలోచనలు; బైటికి మాత్రం ఏమీ అనలేదు.

మేము ఇద్దరంకూడా ఏమీ మాట్లాడక ఊరుకోటం జూచి బాపనయ్యగారు మేముకొనటానికి సందేహిస్తున్నా మనుకొని ''ఆలోచిస్తే ఏమీ లాభంలేదు. నిక్షేపం లాంటి భూమి. మీరు ఇదే తీసుకోండి'' అని బలవంతపెట్టాడు.

కృష్ణారావుగారూ నేనూ కలిసి మాట్లాడుకొన్నాము.

''స్వామి వారి పొలాలు ఇవి. ఎకరానికి పదిరూపాయలు నజరానాకడితే'' ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుగారు మనపేర పట్టా ఇస్తారు. చెరి వంద రూపాయలుకట్టాలె, ఎల్లాగో తెచ్చి కడదామండీ'' అన్నాను నేను.

బాపనయ్యగారు ఇంకోవిషయంకూడా చెప్పారు. ఆ తాటిచెట్లుఅమ్మివేయవచ్చుననీ, చెట్టుకు రూపాయియిచ్చి కొట్టుకొని వెడతారని !

కృష్ణారావుగారు తెలివిగా ఒకమాటఅన్నారు "ఐతే ఇరవై ఎకరాలూ మనకునూటయాభైకే వచ్చినట్లు అవుతుందీ" అని.

నిజానికి ఆ యాభై చెట్లు నా భాగంలోనివి కాబట్టి, అవి అమ్మగా వచ్చినడబ్బు నాఒక్కడికే రావాలిగద !

కృష్ణారావు అందులో సగంభాగం కొట్టేయాలని చూస్తున్నాడు !

ఇట్లా ఉంటుందిగదా ప్రపంచం అని అనుకొని ఊరుకొన్నాను.

పొలం అని పేరేగాని అంతా అడవిగాఉంది. 'ఇది దున్నటం ఎట్లాగు ? ఇందులో ఏమి పండుతుంది ?" అని అడిగాను.

"ఈ మొక్కా మొదుసూ అంతాకొట్టించాతే" అన్నారు బాపనయ్యగారు.

"అదో కర్చుగాదూ ? దాని కెంతఅవుతుంది ?" అని అడిగారు కృష్ణారావుగారు.

"మొక్కా మొదుసూ కొట్టి సాఫీ చెయ్యాటానికి ఎకరానికి ముప్ఫైరూపాయలు అవుతుంది" అని బాపనయ్యగారు చెప్పారు.

ఈమాటలు వినేసరికి మా ఇద్దరికీ ఉత్సాహం వచ్చిఊరుకొంది. ఒకరిమొగాలు ఒకరు చూచుకొన్నాము. మూడు వందలు ఖర్చు పెట్టటానికి మాదగ్గర డబ్బు ఎక్కడిది !

అంతటితో మేము చల్లబడి ఇంటికిరావలసిందే కాని ఆయన ఓమాటఅన్నారు. ఏమిటంటే "ఆ మొక్క మొదుసూ అమ్మేస్తే మళ్ళీమనముష్ఫై మనకు వస్తయ్యి"అని!

"ఎవరు కొంటారు ?"

"బోలెడుమంది. అదంతా కాల్చి బొగ్గుచేసి అమ్ము కొనేవాళ్ళు కొనుక్కొనివెడతారు" అని ఆయన నమ్మ కంగాచెప్పారు.

ఇంకో మాటకూడా అన్నారు. "మీరు ముందు ఖర్చుచెయ్యాలిసిందల్లా ఒకముష్ఫైయ్యే మొదటిసారి. ఒక ఎకరంలో కొట్టించిన మొక్క మొదుసూ అమ్మిరెండో ఎకరం బాగుచేయించండి. అదిఅమ్మి మళ్ళీ ఇంకో ఎకరం !. అట్లాగు ! అని చెప్పాడు ఆయన.

మళ్ళీ కాస్త ధైర్యంవచ్చింది.

ఇంకో లాభంకూడా చూపించారు ఆయన ఒక ఎక రం బాగుచేయించటంతోనే అందులో పైరు వేయవచ్చునట!

ఇంకామాకు ఏదో భయంగాఉండి ఆలోచిస్తూ నుం చుంటె, బాపనయ్యగారు నా బుజంమీద చెయ్యివేసి అవత లకు తీసికెళ్ళి రహస్యంగా ఇట్లా అన్నారు.

"ఈ పొలం చూశారూ! ఇది బంగారమే అనుకోండి. ఇక్కడ ఒకటో రకం మామిడితోట అవుతుంది. ఒక్క బావి తవ్వించుకోవాలె, అంతే! నీళ్ళు పైనే పడతవి. వీరయ్యగారి పొలానికి ఈ సౌకర్యం లేదు. మీరు అట్టే ఆలోచించక నజరానా కట్టి వెళ్ళండి."

బావి తవ్విస్తే ఎంత అవుతుందని అడిగితే ఆరు వందలు కర్చు పెట్టాలన్నాడు.

అంత కర్చు పెట్టలేమని కృష్ణారావుగారూ నేనూ స్పష్టంగా చెప్పేశాము.

"అయితే మీరు మామిడితోట వేసే ప్రయత్నం మానుకోవలసిందే" అన్నాడాయన నిష్కర్షగా.

మనస్సు చివుక్కుమన్నది, మామిడితోట వేసే ప్రయత్నం మానుకోవలసి వచ్చిందేనని! అప్పుడు చటుక్కున ఒక ఉపాయం తోచింది.

"వీరయ్యగారు ఎట్లాగో బావితవ్వించి తోట వేస్తాడు. ఆ బావిలో నీళ్ళే మన మొక్కలకు కూడా వాడుకొంటే?" అన్నాను నేను.

"ఎట్లా?" అన్నాడు కృష్ణారావుగారు.

"ఎట్లా ఏముందండీ, ఆయన మోటకడతాడా? కాలవలు తవ్వుతాడా? అందులో ఒక కాలవ మన పొలంలోకి తీస్తే సరిపోదుటండీ?" అన్నాను నేను.

"నిజమే ఆమాట—కాని వాళ్ళు మోట కట్టి కష్టపడి తోడిన నీళ్ళు నిన్ను వాడుకోనిస్తాడా?" అన్నాడు కృష్ణారావుగారు.

"ఐతే ఎట్లాగూ?" అని ప్రశ్నవచ్చింది.

"మీరుకూడా ఒక మనిషినిపెట్టి వాడిచేత తోడించి మీ చెట్లకు పోయించుకోండి" అని సలహా చెప్పారు బాపనయ్యగారు.

కృష్ణారావుగారూ నేనూ కూడా చాలా సంతోషించాము, ఆయన ఉపాయం చెప్పినందుకు. వీరయ్యగారు తన బావిలోనుంచి మేము నీళ్లు తోడుకుంటానికి ఒప్పుకొంటే ఇక మామిడితోట వేయటానికి ఏ ఆటంకమూ ఉండదు.

"కృష్ణారావుగారూ నేనూ, కూడా తోట వేయించే పక్షంలో, మాయిద్దరి తోటలకు వీరయ్యగారు నీరు ఇస్తాడా? అల్లా ఇయ్యమని అడగటం బాగుంటుందా?" అని ప్రశ్న వచ్చింది. చాలాసేపు వాద ప్రతివాదనలు జరిగినవి. చివరకు కృష్ణారావుగారు తోట వేసే ప్రయత్నం వదులుకొనేటట్టు, నేను ఒకణ్ణే ఒక ఎకరం భూమిలో తోట వేసుకొనేటట్లునిశ్చయించాము. కృష్ణారావుగారు ఈవిషయంలో శాస్త్ర త్యాగం చూపెట్టారు. మా యిద్దరి మధ్య పోట్లాటలు లేకుండా వ్యవహారం పరిష్కారం అయిపోయింది.

"ఇంతకూ వీరయ్యగారు నా ఎకరం తోటకై నా నీళ్లు యియ్యటానికి ఒప్పుకొంటాడో ఒప్పుకోడో?"

"ఆ విషయం కూడా ఇప్పుడే తేల్చుకొందాము రండి" అన్నాడు కృష్ణారావుగారు.

అప్పటికి వీరయ్యగారు, అప్పలాచారి ప్లానులు చేత్తో పట్టుకొని మేమున్న చోటుకు రెండు ఫర్లాంగుల దూరంలో నుంచుని మాట్లాడుతున్నారు.

బాపనయ్యగారిని వదిలేసి మేము ఇద్దరం వెళ్ళాము అక్కడికి. అప్పలచారి, వీరయ్యగారు ఏదో గుసగుస లాడుతున్నారు. మేము రావటంతోనే వాళ్ళు మాటలు ఆపేశారు.

నేను వీరయ్యగారిని అడిగాను, ఆయన తవ్వించుకొనే బావిలోనుంచి నాకు నీళ్ళు ఇయ్యమని. నాకోరిక న్యాయమైనదేననీ, స్నేహితులము కాబట్టి ఒకొరి కొకరం ఈ మాత్రం సాహాయ్యం చేసుకొనటం ధర్మమేననీ కృష్ణారావు గారు నన్ను సమర్థించారు.

కాని వీరయ్య ఏమనిపో నాకు అర్థం కాలేదు. తన బావిలోనుంచి నీళ్ళు పెట్టుకొంటానికి వీలులేదని అన్నాడు.

"ఒకసారి రెండుసార్లు అయితే పోనిలే అని అనుకో వచ్చుగాని అప్పనంగా ఎల్లకాలం పెట్టుకోనిస్తారటయ్యా ఎవరన్నాను ? వెయ్యి రూపాయలు పెట్టి నేను బావితవ్వించటం ఏమిటి. దమ్మిడీ కర్చులేకుండా నీవు నీళ్ళు తోడుకెళ్ళటం ఏమిటి ? నేను ఒప్పుకోను."

"నీ బావిలో నీళ్ళు అయిపోతయ్యా ?"

"అయిపోయినా పోకపోయినా అల్లాంటి పద్ధతి వ్యవహారం కాదు." అన్నాడు వీరయ్య.

నాకు కష్టం వేసింది. మోసము తలపెట్టాడు వీరయ్యగారు అనిపించింది. నేను తోటవేసే ప్లాను నేల కూలిపోయి

నందుకు కళ్ళ నీళ్ళ పర్యంతరం అయింది. స్నేహితుల కదా ఈమాత్రం సాహాయ్యానికి ఒప్పుకోకూడదా అని ఆయన మీద కోపంవచ్చింది. "అయితే నాఅంటుమామిడి మొక్కలు నీళ్లులేక చచ్చిపోవలసిందనేనా మీ అభిప్రాయం ?" అని గట్టిగా అడిగాను. ఈ ప్రశ్నకు ఏం జవాబు చెప్తాడో చెప్పనీ. క్రూరంగా "నీ మొక్కలు చస్తే నాకేం ?" అంటా డేమో అని, ఆయన ముఖంలోకి తీక్ష్ణంగా చూశాను.

వీరయ్యగారు కాస్త ఆలోచించి "నీవుకూడా బావి తవ్వించుకో" అన్నాడు.

"నేను తవ్వించుకో గలిగితే, మిమ్ములను అడగటం ఎందుకూ ?" అన్నాను గునువుగా.

"అల్లా అయితే ఊరుకో" అన్నాడు ఆయన నిర్మొగ మాటంగా.

నిజానికి ఆయన బావిలో నీళ్లు తోడుకొంటే ఆయనకు కలుగబోయే పెద్ద నష్టం ఏమీ లేదు. అయినా ఆయన అంత నిర్దయగా మాట్లాడాడు. అందుకని చాలా కోపం వచ్చింది.

అప్పుడు నాకు ఒకవిషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది బాప నయ్యగారు చెప్పింది.

అదేమిటి అంటే, రామపదసాగరం ప్రాజెక్టు వస్తే ఈ భూములన్నీ మాగాణిభూము లవుతయ్యనీ, పంటకాలువ నా పొలం పక్కగా పోతుందనీ ఆయన చెప్పాడు.

ఆమాట జ్ఞాపకంవచ్చి, "పోదూ; ఈయనగారు సాహాయ్యంచేస్తే ఎంత ! చెయ్యకపోతే ఎంత !" అని మన స్సులో అనుకొని తృప్తిపడి ఊరుకొన్నాను.

బాపనయ్యగారు ఆమాటే అన్నారు. వీరయ్యగారు అల్లాగ అన్నారే అని నేను చిన్నబుచ్చుకొని నుంచునిఉంటే పాపం ఆయన నన్ను కాస్త అవతలకు తీసికెళ్ళి చెప్పారు, "మీరు ఎందుకండి అంత ఇది అవుతారు ? మామిడి తోట వేయకపోతే నేమండి. ఎట్లాగో పదేళ్ళల్లో రామపదసాగరం కాలువలు రానే వస్తయి. అప్పుడు ఇది మాగాణే అవుతుంది కదా ! ఇక ఈ పదేళ్లు మెట్టపంట, నిక్షేపంలాగ పండుతుంది ఈ ఖండికలో" అన్నాడు.

దానిమీద నాకు కాస్త ధైర్యంవచ్చి "అయితే ఈ భూములలో ఏమి పండుతయ్యి అండీ ?" అని అడిగాను.

కృష్ణారావుగారు ఈ విషయంలో కాస్త తెలిసిన మనిషి. ఆయన "ఈ పొలాలలో జొన్న సమృద్ధిగా అవు తుంది" అన్నాడు,

"జొన్న వేసుకొంటే ఏం లాభం అండీ ? వేరుసెనగ వేసుకోండి" అన్నాడు బాపనయ్యగారు.

కృష్ణారావుగారు, "నిజమే ఆ మాట; పండేటట్లు అయితే వేరుసెనగ వేస్తేనే లాభం" అన్నాడు.

ఆహార ధాన్యాలకు కరువుగాఉన్న ఈ రోజులలో ఏదో కాస్త లాభం వస్తుందిగదా అని వ్యాపారానికి పనికి వచ్చే పంటలు పండించకూడదని నేను అన్నాను.

కృష్ణారావుగారు నవ్వి, "ఇవన్నీ పెట్టుకున్నట్లుంటే ఇక బాగుపడ్డట్లే. మనకు లాభించే వ్యవహారం చూచుకోవాలె" అని గట్టిగా వాదించాడు.

చాలాసేపు వాదించుకొన్నాము.

నేను ఎంతసేపటికి దారికి రాకపొయ్యేసరికి ఆయన కోపం వచ్చి చివరకు ఏమన్నాడంటే—"మీరు లక్ష చెప్పండి నేను మటుకు జొన్న వెయ్యను వేరుసెనగ వేస్తాను. కావాలంటే మీరు జొన్న వేసుకోండి మీ పొలంలో" అని నిష్కర్షగా చెప్పాడు.

మంచిగాని చెడ్డగాని ఇద్దరం ఒక దారిని నడవాలెగాని చెరోదారి కావటం నాకు యిష్టంలేదు. అదీకాక ఆయన వేరుసెనగ వేసుకొని లాభం పొందుతూఉంటే, నేను ఒక్కణ్ణి వ్రతంపట్టి జొన్న వేస్తేమటుకు ఏం లాభం దేశానికి! అట్లా చేయటానికి మనస్సు ఒప్పింది కాదు.

చివరకు ఒక విధంగా రాజీ పడ్డాము. ఇద్దరం కూడా అయిదు ఎకరాలలో జొన్న, అయిదు ఎకరాలలో వేరుసెనగ వేసుకొనేటట్లు ఏర్పాట్లు జరిగినవి. ఇంతకూ ఈ భూములలో వేరుసెనగ పండుతుందా? ఆ సంగతి బాపనయ్య గారిని అడిగాము.

ఆయన, "పండకేం? బంగారంలాగ పండుతుంది!" అన్నాడు.

"ఎకరానికి ఎంత పండుతుంది?" అని అడిగాము.

"ఎకరానికి పుట్టేగదండీ !" అన్నారు ఆయన నవ్వుతూ.

ఆ నవ్వులో లాచా అర్థం ఉంది ఎకరానికి పుట్టి అన్న విషయం చాలా స్వల్పవిషయమైనట్టూ, అది మాకు తెలియక పోవటం మా తెలివితక్కువ తనాన్ని వ్యక్తపరుస్తున్నట్లూ ఆ నవ్వులో దాగిఉన్న అర్థం.

రెండూ రెండూ నాలుగు, అన్నవిషయం అందరికీ తెలిసినట్లే ఎకరానికి పుట్టి అన్న లెక్క అందరూ ఎరిగిఉన్న విషయమే నన్నమాట !

మాకు కాస్త చిన్నతనం అయింది. అందుకనే కృష్ణారావుగారు అన్నారు. "అది సరేలెండి. ఎకరానికి పుట్టి అని మీరు చెప్పేదేమిటి ? అందరికీ తెలుసు ! ఈ పొలం అంత పండుతుందా ?"

ఆ ఆసామి పొలంలోకి వెళ్ళి కాస్తమన్ను తెచ్చి అరచేతిలో పోసుకొని మాకు చూపాడు.

చూపి "చూడండి దీనికేం ? ఇందులో ఏమివేస్తే పండదు ?" అన్నాడు.

ఆ మట్టిలో ఉండే విశేషము ఏమిటో మాకు బోధ పడలేదు.

ఎఱ్ఱమట్టీ, ఇసుకా సమపాళ్ళుగా కలిసిన దాంట్లో గుచ్చెత్తిపోసినట్టు గులకరాళ్ళు ఉన్నవి.

రేగటి మట్టి మంచిదని మాకు తెలిసినవిషయం. వేరు సెనగకు ఇల్లాంటిదే కావాలేమో మాకు తెలియదు. పొలం

లోపుట్టి పొలంలో పెరిగిన రైతుబిడ్డ చెపుతూఉంటే ఎట్లా కాదనగలము ?

అయినా కృష్ణారావు గారు అన్నారు, "అయితే రాళ్ళూ ఇసుకా ఉన్న ఈపుట్టే మంచిది అంటారా ?"

"మంచిదేనా అని ఇంకా అడుగుతున్నారా ? బంగారం కాదండీ! ఇది బంగారంలాంటి భూమి" అని అన్నాడు బాపనయ్యగారు.

"ఈ రాళ్ళూ ?" అన్నాము మేము, సందేహం తీరక.

రాళ్ళు ఉంటే ఏమండీ, రాళ్ళు భూమికి బలం కాదండీ !" అన్నాడు ఆయన మా అజ్ఞానాన్ని చూచి నవ్వుతూ.

రాయి కూడా, ఎరువులాగ భూమికి బలాన్ని ఇస్తుందన్న విషయం, మేము ఇంతకు ముందు ఎప్పుడూ వినలేదు. కాని ఏమో, ఆవిషయం మనకు గట్టిగా తెలియనప్పుడు, మాట్లాడటం ఎందుకని ఊరుకొన్నాము.

మేము ఇక్కడ మాట్లాడుతూఉన్నంతసేపు, వీరయ్యగారూ అప్పలాచారీ ఆ కొసన నుంచుని మాట్లాడుతున్నారు.

అప్పలాచారి ఏదో చెయ్యిత్రిప్పి చూపిస్తున్నాడు. ఆ త్రిప్పటం మా ఇరవై ఎకరాల వైపుకూడా త్రిప్పుతున్నాడు.

ఏమిటో యీ సంగతి విందామని కృష్ణారావుగారూ నేనూకూడా అక్కడికి వెళ్ళాము.

మేము వాళ్ళ దగ్గరకు వెళ్ళటంతోనే అప్పలాచారి, మాట్లాడటం మాని, మా రాకను నిరసిస్తున్నట్లు చూశాడు.

ఏకో రహస్యాలు చెప్పుకొంటున్నారు. "ఏమండి మేము ఈ ఇరవై ఎకరాలూ తీసుకొంటాము. మీరు ఆ యాభై తీసుకోవటం నిశ్చయమైందా?" అన్నాను.

వీరయ్యగారు, "తీసుకొంటును గానిలే! వస్తాను. నడుస్తూఉండండి మీరు" అని, అప్పలాచారితో మాకు కొంచెం దూరంగా వెళ్ళాడు. మేము వినకూడనిరహస్యాలు ఏమున్నయ్యో వీళ్ళకు? అప్పలాచారిని మేము మొదటినుంచీ అనుమానిస్తూనే ఉన్నాము. ఆయన మమ్మల్ని ఇద్దరినీకూడా తెలివి తక్కువవాళ్ళక్రింద కట్టి మాట్లాడుతూవచ్చాడు.

ఆయన ఎక్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుగారిదగ్గర గుమాస్తా. ఈ భూముల విషయంశాస్త్ర తెలిసినవాడే. అయితేమటుకు అల్లాగ మాట్లాడటం మాకుకష్టంవేసింది.

ఈ గుసగుసలుచూస్తే, అప్పలాచారి ఏదో కుంభకోణం చేసేలాగున్నాడు అనిపించింది.

ఏం చేయగలడు?

ఒకలాగ తోచింది, ఈడెబ్భై ఎకరాలు వీరయ్యగారిని తీసుకోమని ప్రోత్సహించి మాకు ఏమీలేకుండా చెయ్యాలన్న సంకల్పం అతనికి ఉన్నట్లు మాకు తోచింది. ఎందుకంటే, మేము అంతా వస్తూ ఉన్నప్పుడు, అనేకసార్లు

అన్నాడు, "మీకెందుకండీ, ఈ వెధవపొలాలు" అనీ, "ఇక్కడ ఉండి స్వంతంగా చేసుకొనేవాడికి వీటివల్ల ఏమైనా లాభం ఉంటుంది కాని, మీరు ఎక్కడో బస్తీలో ఉద్యోగంలో ఉండి, పొలాలు కౌలుకు ఇస్తే, చారెడు గింజలు మీకు దక్కవనీ" ఇల్లాగ అనేకరకాలుగా నిరుత్సాహ పరిచాడు.

మాతో ఇల్లాగ అన్నవాడు వీరయ్యగారితో పెద్ద కబుర్లు చెపటం సాగించాడు. అక్కడే ఒక బంగాళా కట్టించి, ఆ భూములన్నీ మరనాగలితో దున్నవచ్చునని, అంటునూ మిడితోటలు వేయించి, సంవత్సరానికి రెండువేలు పెట్టుబడి పెడితే, ఎనిమిదోఏట పెట్టినడబ్బంతా గిరుక్కునతిరిగి వస్తుం దనీ ఇల్లాగ మాట్లాడాడు.

వీరయ్యగారిచేత పెద్ద వ్యవసాయపు కామాటం పెట్టించి, తాను మేనేజరుగ కావాలని ఆయన ఎత్తు. దానికే పాచికలు వేస్తున్నాడు.

అప్పలాచారి మాకు ఎంత అపకారం తల పెట్టాడా, మా పొలాలు మాకుదక్కకుండాచేయాలని చూస్తున్నాడే అని ఇద్దరం అనుకొన్నాము.

ఇంతలో వీరయ్యగారూ అప్పలాచారీ రహస్యాలు మాట్లాడుకొని తిరిగివచ్చారు. అప్పటికి సాయింత్రం మూడు అయింది.

రోడ్డుమీదికి వచ్చినతరువాత వీరయ్యగారు మమ్ములను "కారెక్కి ఇంటికిపొండి" అన్నారు.

"మరి నజరానా కట్టడమూ అదీఎప్పుడు ?" అని అడిగాను నేను.

"ఏమిటో తొందర వచ్చిందయ్యా ? ఇది వ్యవహారం ! తొందరపడకూడదు. మీరు ఇద్దరూ వెళ్ళండి. నేను అన్ని విషయాలు తెలుసుకొని రెండు రోజులలో వస్తాను. ఈలోపున సొమ్ము జాగ్రత్తచేసిఉంచండి" అన్నాడు.

"పాపం వీరయ్యగారు మా ఎడల మోసం ఏమీ తలపెట్టలేదు. ఆ అప్పలాచారి ఏదైనా చెప్పినా వినే మనిషి కాదు" అనుకొని సంతోషించి, ఆ రోజు రాత్రి తొమ్మిది గంటలకల్లా ఇళ్ళకుచేరాము.

అంతవరకూ మా ఆవిడతో ఈ విషయం ఏమీ చెప్పలేదు. ఇప్పుడు చెప్పాను, పది ఎకరాలు కొంటున్నానని. ఆవిడ చాలా సంతోషించింది. "మెట్ట పొలాలు అయితే ఏముకేం, మంచి భూములు అయితే వాటివల్లకూడా చాలా లాభం ఉంది" అన్నది.

"ఈ పది ఎకరాలలో అయిదు ఎకరాలు నీ పేర కొంటాను. ఆ అయిదు ఎకరాలలో ముందు ముందు వచ్చే ఆదాయం అంతా నీ ఇష్టం ప్రకారం వాడుకోవచ్చు" అన్నాను. సంతోషించింది.

ఆ పొలాలలో వేరుసెనగ పండుతుందనీ ఎంత లేదన్నా ఎకరానికి ఖర్చులుపోను అరవైరూపాయలు మిగులుతవనీ కూడా చెప్పాను.

ఆవిడ లెక్కజూచుకొని సంవత్సరానికి మూడువందల రూపాయలు వస్తవిగదా అనుకొన్నది.

సంవత్సరానికి నాలుగైదు నవరసులు కొనుక్కోవచ్చునని కూడా ఆమె అనుకొని ఉంటుంది.

కృష్ణారావుగారి భార్య మా యింటికొచ్చి, "వదినా మీ అన్నయ్య పొలాలు కొంటున్నారు విన్నావా?" అన్నది.

"మా ముసలాయన, మీ ఆయనా కలిసే వెళ్ళారుగా! ఇద్దరు చెరి పది ఎకరాలు కొంటారని నాకూ చెప్పారు రాత్రి" అన్నది మా ఆవిడ.

ఆ తరువాత ఈ విషయం మా పేటలో అందరికీ తెలిసింది. ప్రతివాళ్ళూ నన్ను అడిగేవాళ్ళే: "ఏమయ్యా భూములు కొంటున్నావుటగా! ఈ బుద్ధి పదిఏండ్ల క్రిద ఉంటే ఈపాటికి బోలెడు ఆస్తి సంపాదించేవాడివి" అని కొంతమంది అన్నారు.

మొత్తంమీద మా పేటలో నన్ను చూచి చాలామంది సంతోషించారు. నాకు కాస్త ప్రాముఖ్యము వచ్చింది. ఇదివరకు ఎప్పుడూ నన్ను జూచి తల వంచుకు పోయేవాళ్లు ఇప్పుడు నిలబడి నమస్కరిస్తున్నారు.

వీరయ్యగారు ఎప్పుడు వస్తారా అని కృష్ణారావుగారూ, నేనూ కనిపెట్టుకొని కూర్చున్నాము.

ఆయన వచ్చీరావటంతోనే, వందరూపాయలూ నజరానా కట్టాలని నేను అనుకొన్నాను. ఆయన ఆమరునాడు రాలేదు మూడోనాడు వచ్చాడని తెలిసింది.

ప్రొద్దున పదకొండు గంటలవేళ నాకు ఆయన వచ్చిన సంగతి తెలిసి వెంటనే వెళ్ళాను.

నాకంటేముందే కృష్ణారావుగారు వచ్చి వాళ్ళ అరుగు పైన కూర్చున్నారు.

వీరయ్యగారు భోజనంచేసి బయటికి వచ్చి మాదగ్గర కూర్చున్నారు. నేనే సంగతెత్తి, "మరి భూములు కొనే విషయం ఎల్లాగ నిశ్చయించారూ?" అని అడిగాను.

ఆయన ఒక గొడవ చెప్పాడు. ఆభూములన్నీ దేముడివి. ఈ బోర్డువారి కిందికి రాకముందు, ఆ దేవాలయానికి ఒక జమీందారుగారు ధర్మకర్తగా ఉంటూ ఉండేవారు.

ఆయన ఈ అడవి అంతాకూడా పెద్ద పెద్ద ఖండాల క్రింద విభజించి అమ్మేశాడు. ఎవరో జమీందార్లు సాహుకార్లు అవి కొన్నారు. వాళ్ళపేరున పట్టాలు పుట్టించి ఇచ్చాడు ఆ జమీందారుగారే.

ఈ సాహుకార్లూ వాళ్ళూ ఆభూములు కొన్నారన్న మాటేగాని అవి ఎక్కడున్నవో వాళ్ళకు తెలియదు. కొని పారేసి వాటివిషయమై పట్టించుకోలేదు.

ఈలోపున గ్రామంలోని రైతులు ఆ భూములలో తమ పశువులను మేపుకొంటూ, పుల్లాబుట్రా కొట్టుకొని వెళుతూ వానిని భుక్తపరుచు కొన్నారు. ఆ రైతులకు సాహుకార్లకు తగాదాలుగాఉండి, రైతులుభూములు మావే నని అంటున్నారు.

దేవాలయం బోర్డువారి అధీనంలోకి వచ్చిన తరువాత, వారు ఈ విషయం అంతా విచారించి ఇదివరలో జమీందారు గారు ధర్మకర్తగా ఉన్నప్పుడు, అడవి అంతా అమ్మిన వ్యవహారం అక్రమమనీ, రైతులు నజరానా కట్టకుండా ఆక్రమణ చేయుటమూ అక్రమమేననీ, తీర్పుచేసి నజరానా కట్టి సాగు చేసుకొనేవారికి భూములు ఇయ్యవలసిందని ఆర్డరు వేశారట.

ఇప్పుడు ఆ భూములు బోర్డువారు మనకిస్తారు కాని రైతులు మనకు అడ్డుతగులుతారు. అంతగా మనం ఎట్లాగో భూములు స్వాధీనం చేసుకొంటే, సాహుకారు అప్పుడొచ్చి ఆ భూములు తనవి అని కూర్చుంటాడు. కోర్టులచుట్టూ తిరగాలె.

ఈ రైతులు అసలు మనలను పొలంలో కాలుపెట్టనివ్వరు! ఇంత వ్యవహారం ఉంది. నేను అక్కడున్న రెండు రోజులూ ఈ వ్యవహారానికి సంబంధించిన కాయితాలన్నీ చూచివచ్చాను. మనకేం లాభంలేదు.'' అని చెప్పాడు.

మా యిద్దరికీ చాలా విచారం కలిగింది. ఆభూములే కొనుక్కొని చిక్కులలో పడటంకూడా అదొక మర్యాదే! అది మాకు దక్కలేదే అని కష్టం కలిగింది. ఇంతకూ ప్రాప్తం లేకపోయింది.

అప్పుడే నేను అడిగాను కృష్ణారావుగారిని, ''ఏమండీ మీరు సొమ్ము సిద్ధంచేసే ఉంచారుకాబోలును'' అని.

ఆయన అప్పుడన్నాడు. "లేదండీ వీరయ్యగారికే ఈ భూములు కొంటానికి ఓ వంద రూపాయలు అప్పు అడుగుదామనుకొన్నాను ! ఆయనకు ఈ భూములు ఎవ్వరూ కొనటం ఇష్టం లేదాయె. ఆయనా కొనటం లేదాయె ! అల్లాటప్పుడు మనకు ఇస్తాడా అని అడగలేదు. మీరు డబ్బు రెడీగా పెట్టుకొని కూర్చున్నారు కామాలు ఏం ?"

"ఏబ్బే, నేనూ వారికే అడుగుదామనుకొన్నాను. ఇట్లా అయిపోయింది" అన్నాను.